
Komunikacijski aspekti demokracije u Jugoslaviji

UDK 316.77:321.7

Simpozij »Komunikacijski aspekti demokracije u Jugoslaviji«

Prilikom održavanja »Dana Sveučilišta« u Zagrebu, 1990. godine, na Fakultetu političkih nauka, a u organizaciji Odsjeka za komunikologiju i novinarstvo, održan je simpozij »Komunikacijski aspekti demokracije u Jugoslaviji«.

Kako to već njegov naslov nagovještava, Simpozij se bavio nekim ključnim pitanjima razvoja parlamentarne demokracije u našoj zemlji, povezanim s transformacijom rada sredstava javne komunikacije. Naime, upravo je neometana javna komunikacija jedna od bitnih pretpostavki svake demokracije, jer bez nje nema slobodnog oblikovanja javnog mijenja, a time ni njegova utjecaja u javnom životu, posebno u radu različitih predstavničkih tijela. Društva u kojima se u djelovanje sredstava javne komunikacije nedemokratski upliće vlast ili moćne grupe svojim pritiscima, ma koliko se zaklinjala u demokratske vrednote, mogu ostvariti samo prividnu, ali ne i pravu demokraciju.

U tom smislu komunikacijski procesi dobivaju sve kritičniju ulogu u ostvarivanju demokracije u zajednici jugoslavenskih naroda. Dokazuju to brojni, ponekad i posve iznenađujući efekti što ih u posljednje vrijeme izazivaju masovne, grupne i interpersonalne komunikacije u nas.

S jedne strane, svjedoci smo otvaranja komunikacijskog prostora za slobodnu i javnu raspravu kao i kritičke doprinose svih zainteresiranih, dok, s druge strane, opažamo zatvaranje i monopolizaciju komunikacijskog prostora u okviru pojedinih grupa ili teritorija, uz istovremeno forsiranje izrazito agresivnih i konfliktogenih sadržaja, što vode računa isključivo o (usko shvaćenim) vlastitim interesima, a zanemaruju interese svih ostalih.

Neki komunikacijski tokovi dobili su čak osobine koje izravno vode masovnoj histerizaciji i fizičkim konfliktima, koji mogu dovesti do katastrofalnih posljedica na lokalnoj ili široj razini. Lansiranje očitih laži kao vijesti ponegdje više nije iznimka, nego pravilo! Pri tome se, nažalost, ne radi kao što je to bilo u slučaju »Novinarstva u Tennesseeju«, Marka Twaina o neznanju i naivnosti, nego o smišljenom manipuliranju javnosti, na osnovi razrađenih propagandnih i drugih scenarija.

Što se tiče javnih glasila i novinara, kod mnogih se opažaju nastojanja da se osamostale od takvih utjecaja, s namjerom da budu nositelji (dakako, u granicama mogućega), objektivnog i svestranog informiranja javnosti. No te dobre

namjere ponkad nailaze na jake otpore pojedinih političkih struktura, koje pak žele što jače podrediti medije stranačkim gledanjima i interesima.

S time u vezi javljaju se problemi preduvjeta osamostaljivanja pojedinih medija, posebno televizije i radija, kao i osamostaljivanja novinarske profesije u cjelini. Očito, neke od bitnih pretpostavki za to treba tražiti na ekonomskoj, odnosno, vlasničkoj strani. Drugi su možda u etici same novinarske profesije, treći u shvaćanjima i ideologiji različitih političkih stranaka, a četvrti u povišenim uvjetima u kojima pojedine republike ostvaruju demokratski pluralizam.

Takva pitanja ne tiču se samo demokracije na jugoslavenskom prostoru nego i demokracija u svim bivšim i sadašnjim realsocijalističkim zemljama. U tom smislu jugoslavenska iskustva i njihovo znanstveno promišljanje sigurno zanimaju svjetsku javnost i svjetsku znanost.

U ovom broju *Političke misli* objavljujemo neke od zanimljivih radova sudionika Simpozija. Rad B. Mraović objavljujemo u tom tematskom bloku premda nije izložen na simpoziju.